

УДК 338

РОЗРАХУНОК РИЗИКУ ФІНАНСОВОЇ ОПЕРАЦІЇ

© Драбик О.О., 2000

Львівський державний аграрний університет

Ризик фінансової операції пов'язаний з факторами кредитування та інвестування проектів, що мають неоднаковий ступінь ризику. Це пояснюється відмінностями господарювання різних підприємств, результативністю виробничо-господарської діяльності, позицією на ринку. Щоб визначити співвідношення ризику та доходу в різних фінансових операціях, пропонується встановити міру ризику кожної окремої фінансової операції.

The risk of a financial operation is connected with factors of crediting and investing the projects that have different levels of risk. This is explained by the differences in managing the different enterprises and by the effectiveness of management, by the position on market. The risk level of every financial operation should be determined for definition the correlation between risk and profit of every separate operation.

Фінансовій діяльності, як і будь-якому виду підприємництва, притаманний ризик, а саме одержання додаткового прибутку або ймовірність втрат в процесі здійснення операцій у відповідності до попередньо поставлених завдань.

Якщо взяти для прикладу оцінку ризику лізингової операції як однієї з форм фінансових операцій, потрібно розглянути види ризику, характерні під час виконання даного роду операцій, а саме: виробничий, фінансовий, комерційний, банківський, валютний, страховий.

Перед укладанням угоди лізингова компанія як зацікавлена сторона повинна розглянути та проаналізувати вплив на діяльність потенційного орендаря зовнішніх та внутрішніх факторів ризику, насамперед виробничого. На даний ризик впливають декілька основних факторів, а саме:

- ринкові (конкурентна боротьба за ринки збуту даної продукції);
- взаємовідносини орендаря - лізингокористувача з третіми юридичними особами, а саме з різним підприємствами, організаціями та установами в процесі діяльності, вплив науково-технічного прогресу на продукцію, яка виготовлятиметься на даному обладнанні;
- політичні: зміна податкової політики, зміна законодавчої бази, зміна політичної ситуації, реорганізація форм і відносин власності;
- екологічні: вплив природного середовища;
- інші фактори, що впливатимуть на виконання лізингової угоди.

Ризик фінансової операції пов'язаний з факторами кредитування та інвестування проектів, що мають неоднаковий ступінь ризику. Це пояснюється відмінностями госпо-

дарювання різних підприємств, результативністю виробничо-господарської діяльності, позицією на ринку.

Щоб визначити співвідношення ризику та доходу в різних фінансових операціях, необхідно встановити міру ризику кожної окремої фінансової операції.

Наведений нижче приклад є умовним і спрощеним. Він дозволяє оволодіти наведеною методикою для її практичного використання.

Розрахунок стосується тільки виконавчого етапу, в якому вибрані 5 ризиків, поділені на два пріоритети.

Таблиця 1

Вихідні дані

Умовне позначення показника	Його зміст
i	Перелік ризиків: 1,2,3,4,5.
n	Загальне число ризиків дорівнює 5.
S ₁	Простий ризик конкретного етапу кредитної операції: – нереалізація продукції, виготовленої на обладнанні, що кредитується; – зниження цін конкурентами; – неплатоспроможність споживачів цієї продукції; – зміна відсоткової ставки за кредитом; – банкрутство обслуговуючого банку.
k	Кількість груп пріоритетів дорівнює 2.
k < n	Умова виділення пріоритетів 2 < 5
l	Перелік пріоритетів: – стосується споживачів продукції; – стосується банківських ризиків.
P ₁	Значення пріоритету: 1,2.
W ₁	Вага простого ризику по групах пріоритетів: W ₁ = 0,7, W ₂ = 0,3, W ₁ + W ₂ = 1
W ₁ > 0	Умова незаперечності: 0,7 > 0, 0,3 > 0
M ₁	Кількість ризиків, які входять до пріоритетної групи: M ₁ = 3, M ₂ = 2.
f = W ₁ : W _k	Ступінь ваги першого пріоритету перед останнім: 0,7 : 0,3 = 2,33
W _k = 2 : k * (f+1)	Визначення ваги груп з найменшим пріоритетом: W ₂ = 2 : 2 * (2,33 + 1) = 0,3.
W ₁ = W _k [(k-1)*(f+1)-1] : (k-1)	Визначення ваги по кожній групі пріоритетів: W ₁ = 0,3 * [(2-1) * 2,33 + 1 - 1] : (2-1) = 0,7.
W ₁ = W ₁ : M ₁	Визначення ваги факторів для кожного простого ризику, який входить у відповідну пріоритетну групу: W ₁ = 0,7 : 3 = 0,233, W ₂ = 0,3 : 2 = 0,15
W ₁ = 1 : n	Умова загальної ваги при невстановленні пріоритетів відсутня.

Таблиця 2

Розрахунок ризиків виконавчого етапу кредитної операції

Етап	Прості ризики, S_1	Пріоритети, P_1	Вага, W_i
Виконавчий	– нереалізація продукції, виготовленої на обладнанні, що кредитується;	1	0,233
	– зниження цін конкурентами;	1	0,233
	– неплатоспроможність споживача цієї продукції;	1	0,233
	– зміна відсоткової ставки за кредитом;	2	0,15
	– банкрутство обслуговуючого банку	2	0,15
Разом:			1,000

Таблиця 3

Експертна оцінка ймовірності ризиків виконавчого етапу лізингової операції

Етап	Прості ризики	Експерти 1 2 3		
		1	2	3
Виконавчий	– нереалізація продукції, виготовленої на обладнанні, що кредитується;	0	20	20
	– зниження цін конкурентами;	20	0	40
	– неплатоспроможність споживачів цієї продукції;	40	40	40
	– зміна відсоткової ставки за лізинговим кредитом;	20	40	20
	– банкрутство обслуговуючого банку	0	20	20

Таблиця 4

Перевірка думки експертів за правилами

$ A_1-B_2 $	$ A_1-B_3 $	$ A_2-B_3 $	$ A_1-B_2 :M$	$ A_1-B_3 :M$	$ A_2-B_3 :M$	$s A_1-B_j :M$
20	20	0	6,6	6,6	0	13,2
20	20	40	6,6	6,6	13,3	26,5
0	0	0	0	0	0	0
20	0	20	6,6	0	6,6	13,2
20	20	0	6,6	6,6	0	13,2

Таблиця 5

Скоригована експертна оцінка ймовірності ризиків виконавчого етапу лізингової операції

Етап	Прості ризики	Експерти			Середня ймовірність настання ризику, V_1
		1	2	3	
Виконавчий	– нереалізація продукції, виготовленої на обладнанні, що кредитується;	0	20	20	13,3
	– зниження цін конкурентами;	20	20	40	26,6
	– неплатоспроможність споживачів цієї продукції;	40	40	40	40,0
	– зміна відсоткової ставки за лізинговим кредитом;	20	40	20	26,6
	– банкрутство обслуговуючого банку	0	20	20	13,3

Загальна оцінка ризику виконавчого етапу лізингової операції

Етап	Прості ризики	Вага кожного ризику в групі	Імовірність ризику	Загальний ризик
Виконавчий	– нереалізація продукції, виготовленої на обладнанні, що кредитується;	0,233	13,3	3,1
	– зниження цін конкурентами;	0,233	26,6	6,2
	– неплатоспроможність споживача цієї продукції;	0,233	40,0	9,3
	– зміна відсоткової ставки за кредитом;	0,15	26,6	4,0
	– банкрутство обслуговуючого банку	0,15	13,3	3,1
Разом:				24,6

Як видно із табл.4, не виконується друге правило для експертного оцінювання ризику, пов'язаного із зниженням цін конкурентів.

При детальному обговоренні цього питання другий експерт може змінити свою думку на іншу позицію, оцінюючи ризик як такий, що може реалізуватися, тобто з оцінкою в 20. Тоді виконується друге правило, сума відносних відхилень становить 19,8, а це менше від 20.

Ризик виконавчого етапу кредитної операції виявився не досить великим, але є ще інші етапи операції, але те, що в одному випадку з чотирьох може відбутися подія, пов'язана із складеним ризиком, свідчить про те, що необхідно проводити політику зниження ризиків, тобто керувати ними.

УДК 336.41

МОДЕЛЮВАННЯ ДИНАМІКИ БАНКІВСЬКИХ ПАСИВІВ

© Іващук Н.Л., 2000

ДУ «Львівська політехніка»

Досліджено економіко-математичну динамічну модель формування банківських ресурсів і на цій підставі проведено деякі практичні розрахунки.

Modeling of the bank passive dynamic. The economic-mathematical dynamic model of the formation of bank resources is investigated. On its base some practical calculations are conducted.

Більша частина ресурсів комерційного банку формується за рахунок залучених та запозичених коштів. Можливості комерційних банків у залученні коштів регулюються Національним банком. Так, в Україні згідно з показником платоспроможності банку, нормативне значення якого встановлено НБУ, залучені та запозичені кошти не повинні перевищувати розмір власного капіталу більше ніж у 12 разів [1,2].